

## Тақауов Ержан жұмысы осы жерден басталады.

Жалпы алғанда, ағылшын тілінен бастау алатын бұл терминдерді екі негізгі топқа бөлуге болады: бірінші топқа ағылшын тілінен орыс тіліне еніп, аудармасыз қолданылатын прототиптеу мен бета-тестілеу сияқты терминдер жатады, ал екінші топқа қазақша баламасы бар, мысалы, бағдарламалық жасақтама, кіріктірілген жүйе және бағдарламалық жасақтаманың икемді әзірлемесі сияқты терминдер бар.

### **Ағылшынша: Software.**

Қазақша: Бағдарламалық жасақтама.

Орысша: Програмное обеспечение.

<https://termincom.kz/search/?termin=%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BD%D0%BE%D0%B5%20%D0%BE%D0%B1%D0%B5%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5&cid=0>

Ағылшын тілінен аударылған мағынасы:

Бағдарламалық жасақтама - компьютерлер жұмысын бағыттайтын бағдарлама және олардың пайдалануы бойынша нұсқаулық беретін құжаттама.

<https://www.dictionary.com/browse/software>

Қазақша мағынасы:

Компьютерді басқару үшін қолданылатын бағдарлама немесе бағдарламалар жиынтығы.

<https://sozdikqor.kz/soz?id=349843&a=Ba%C7%B5darlamalyq%20jasaqtama>

Орыс тіліндегі мағынасы:

Бағдарламалық жасақтама - деректерді өңдеуді немесе тасымалдауды қамтамасыз ететін және әртүрлі пайдаланушылармен бірнеше рет қолданылуға арналған бағдарламалар кешені.

[https://dic.academic.ru/dic.nsf/fin\\_enc/27841](https://dic.academic.ru/dic.nsf/fin_enc/27841)

**Ескерту:** 1-ден 4-ке дейінгі мысалдарды мен ағылшын тілінен аудардым.

1. Тергеушілердің айтуынша, кейбір бандалар Telegram мессенджеріндегі қылмыстық арналарынан табылған бағдарламалық жасақтаманы қолдана отырып, сайттар жасаған.

<https://www.dictionary.com/browse/software>

2. ДельЙерроның айтуынша, Oracle-дың кейбір ішкі бағдарламалық жасақтамасын қолданатын компания айына миллиардтан астам сұратымды Oracle бұлты арқылы өңдейді.

<https://www.dictionary.com/browse/software>

3. Нью-Йорк қаласында тұратын отыз үш жастағы бағдарламалық инженері Лин етшіге шағымданды, бірақ соңында сол стейкті бәрібір сатып алды.

<https://www.thesaurus.com/browse/software>

Бұл жерде ағылшын тілінен алынған software engineer аудармасы бағдарламалық инженер болып тұр және ол Астана IT университеті парақшасынан табылған. Демек, бағдарламалық жасақтама сөзі инженер сөзімен бірге тіркескен кезде осы сөз пайда болады.

<https://astanait.edu.kz/kk/software-engineering-3/>

4. Бағдарламалық жасақтама қазіргі кезде әртүрлі мақсаттағы әртүрлі ақпаратты өңдеуге арналған жүз мыңдаған бағдарламалардан тұрады.

<https://stud.kz/referat/show/129480>

5. Құжат редакторлары - қолданбалы бағдарламалық жасақтаманың ең көп қолданылатын түрі.

<https://stud.kz/referat/show/129480>

6. Жүйелік бағдарламалық жасақтама (ЖБЖ) - ресурстарды басқарудың, пайдаланушымен интерфейсін ұйымдастыруды қамтамасыз ететін бағдарламалық құралдардың жиынтығы.

<https://stud.kz/prezentatsiya/id/13198>

7. ISO 15504 стандартты сертификаттау қызметі негізінен бағдарламалық жасақтама индустриясында, сонымен қатар автомобиль, аэроғарыш, қорғаныс, медициналық және сервистік менеджмент сияқты әртүрлі салаларда жүзеге асырылады.

<https://www.sertifikasyon.net/kk/detay/iso-15504-yazilim-surec-degerlendirme-sistemi-belgesi-nedir/>

**Ағылшынша: Embedded systems.**

Қазақша: Кіріктірілген жүйе.

Орысша: Встраиваемая система.

<https://termincom.kz/search/?termin=%D0%9A%D1%96%D1%80%D1%96%D0%BA%D1%82%D1%96%D1%80%D1%96%D0%BB%D0%B3%D0%B5%D0%BD%20%D0%B6%D2%AF%D0%B9%D0%B5&cid=0>

Ағылшын тілінен аударылған мағынасы:

Кіріктірілген жүйе - машинаның немесе ірі электрлік жүйенің ішінде белгілі бір тапсырманы орындайтын компьютерлік жүйе.

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/embedded-system>

Қазақша мағынасы сөздікте берілмеген.

Орыс тіліндегі мағынасы:

Кіріктірілген жүйе - арнайы микропроцессорлық басқару жүйесі және ол өзі басқаратын құрылғыға тікелей кіріктірілген күйде жұмыс істейді.

<https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/99989>

**Ескерту:** қазақ тілінде ақпарат тапшылығы үшін мен сөйлемдерді тек ағылшын тілінде жазылған сайттардан алдым және оларды аудардым.

1. Сату автоматтары, турникеттер және есептегіштер веб-желі арқылы үлкен компьютерлермен байланысатын кіріктірілген жүйелермен бірге жеткізіледі.

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/embedded-system>

2. Мысалы, кіріктірілген жүйеде қолжетімді жедел жады көлемі көбінесе қатты шектеулі болады.

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/embedded-system>

3. Кіріктірілген жүйелер өздерінің кең таралуына және салыстырмалы түрде әлсіздігіне байланысты зиянды код жасаушылар үшін тартымды нысан болып табылады.

<https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/99989>

4. Дауыс қозғалтқышы әдетте кіріктірілген жүйеде қолданылады.

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/embedded-system>

5. Кіріктірілген жүйе - бұл белгілі бір функцияға арналған компьютерлік аппараттық және бағдарламалық жасақтаманың жиынтығы.

<https://www.techtarget.com/iotagenda/definition/embedded-system>

6. Егер сіз кіріктірілген жүйелерді әзірлеу саласында маман болғыңыз келсе, кіріктірілген жүйелер инженері бола аласыз.

<https://www.coursera.org/articles/embedded-systems>

7. Кіріктірілген жүйелер шектеулі жедел жадты жобалау мен пайдалану үшін микропроцессорларды немесе микроконтроллерлерді қолданады.

<https://www.geeksforgeeks.org/computer-organization-architecture/introduction-of-embedded-systems-set-1/>

**Ағылшынша: Prototyping.**

Қазақша: Прототиптеу.

Орысша: Прототипирование.

Ағылшын тілінен аударылған мағынасы:

Машинаға немесе басқа өнеркәсіптік өнімге арналған негізгі модельдерді немесе дизайнерды жасау қызметі.

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/prototyping>

Қазақша мағынасы:

Прототиптеу - жүйені тұтас сараптап көру үшін бастапқы базалық функцияларын шұғыл жүзеге асыру.

<https://sozdikqor.kz/soz?id=361381&a=Protot%C4%B1pte%C3%BD>

Орыс тіліндегі мағынасы:

Прототиптеу – бұл жүйенің жалпы жұмысын талдау үшін негізгі функционалдықты жылдам іске асыру және болашақтағы жүйелерді талдау әдісі.

<https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/99763>

**Ескерту:** қазақ тілінде ақпарат тапшылығы үшін мен сөйлемдерді тек ағылшын тілінде жазылған сайттардан алдым және оларды аудардым.

1. Бағдарламалық жасақтаманы прототиптеу - әзірленіп келе жатқан бағдарламалық жасақтаманың толық емес нұсқалары, яғни оның бастапқы үлгілерін жасау әрекеті.

[https://en.wikipedia.org/wiki/Software\\_prototyping](https://en.wikipedia.org/wiki/Software_prototyping)

2. Прототиптеудің бірнеше артықшылықтары бар: бағдарламалық жасақтаманы жобалаушы мен оны іске асырушы жобаның басында пайдаланушылардан құнды кері байланыс ала алады.

[https://en.wikipedia.org/wiki/Software\\_prototyping](https://en.wikipedia.org/wiki/Software_prototyping)

3. Негізінде, бағдарламалық жасақтаманы әзірлеудегі прототиптеу - архитектураны жобалауда қолданылатын масштабты ғимарат моделі сияқты.

<https://www.tatvasoft.com/outsourcing/2022/05/what-is-software-prototyping.html>

4. Прототиптеу пайдаланушылар жобаға белсенді қатыса алатын жағдайда ғана қолданылуы керек.

<https://www.umsl.edu/~sauterv/analysis/prototyping/proto.html>

5. Прототиптеу тұтынушылармен ескерілмеген талаптарды сипаттау және дәлелдеу үшін де қолданылуы мүмкін. Бұл әзірлеушілер тобы мен олардың клиенттері арасындағы коммерциялық қарым-қатынаста шешуші фактор бола алады.

[https://en.wikipedia.org/wiki/Software\\_prototyping](https://en.wikipedia.org/wiki/Software_prototyping)

6. Инкременттік прототиптеуді қолданғанда, біз әртүрлі модульдер мен компоненттер үшін кішкентай, тәуелсіз прототиптерді бірге жасаймыз.

<https://www.baeldung.com/cs/software-prototyping>

7. Экстремалды прототиптеу жобалық итерацияларды жылдам ұстай отырып, әзірлеушілердің назарын соңғы бағдарламалық өнімге аударады.

<https://www.baeldung.com/cs/software-prototyping>

#### **Ағылшынша: Agile software development.**

Қазақша: Бағдарламалық жасақтаманың икемді әзірлемесі.

Орысша: Гибкая разработка программного обеспечения.

<https://termincom.kz/search/?termin=%D0%B3%D0%B8%D0%B1%D0%BA%D0%B0%D1%8F%20%D1%80%D0%B0%D0%B7%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%BA%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BE%D0%B1%D0%B5%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F&cid=0>

Ағылшын тілінен аударылған мағынасы:

Бағдарламалық жасақтаманың икемді әзірлемесі - модульдік бағдарламалық қамтамасыз ету философиясы, ол жұмыс істейтін өнімнің бірнеше кезекті нұсқаларын ұсынып, алдыңғы нұсқаларды эмпирикалық бағалау негізінде әрбір итерацияда дамиды.

<https://www.dictionary.com/browse/agile%20development>

Қазақша мағынасы сөздікте берілмеген.

Орыс тіліндегі мағынасы:

Бағдарламалық жасақтаманың икемді әзірлемесі - бағдарламалық жасақтаманы әзірлеуге арналған тәсілдер сериясы. Оның негізгі мақсаты - итеративті әзірлеуді қолдану, талаптарды тез өзгерту және оларды әртүрлі мамандардан құралған, өзін-өзі басқаратын топтардың үздіксіз жұмысы арқылы жүзеге асыру.

<https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/141064>

**Ескерту:** қазақ тілінде ақпарат тапшылығы үшін мен сөйлемдерді тек ағылшын тілінде жазылған сайттардан алдым және оларды аудардым.

1. Икемді әзірлеу - процестер мен құралдарға қарағанда жеке тұлғалар мен өзара әрекеттесуді жоғары бағалайтын жобаларды басқару әдістемесі.

<https://www.opentext.com/what-is/agile-development>

2. Басқаша айтқанда, икемді әзірлеу жұмыс істейтін бағдарламаны тез жасауға, тапсырыс берушілермен жиі ынтымақтасуға және өзгерістерге оңай бейімделе білуге бағытталған.

<https://www.opentext.com/what-is/agile-development>

3. Икемді әзірлеу маңызды, себебі ол әзірлеушілер топтарының жобаларды уақытында және бюджет шегінде аяқтауын қамтамасыз етуге көмектеседі.

<https://www.opentext.com/what-is/agile-development>

4. Сондықтан, икемді әзірлеу процесі барысында пайдаланушыларға жүйенің немесе оның ерекшеліктерін не жұмыс істейтінін, не істемейтінін анықтау үшін пайдалануға мүмкіндік беру өте маңызды.

<https://techfarhub.usds.gov/pre-solicitation/agile-overview/>

5. Scrum секілді басқа Agile әдістері жұмыс процесін басқарудағы инновациясы бола алады, ал визуалды басқару принциптері жобалардың басқарудың келесі даму сатысы ретінде есептеледі.

<https://www.planview.com/resources/articles/lkdc-agile-software-development/>

6. Икемді әзірлеу дәстүрлі жобаны жоспарлау әдістемесіне қарағанда, көбірек оқыту циклдарын қамтамасыз етеді. Әрбір спринт команда үшін жаңа зат үйренуге мүмкіндік береді.

<https://learn.microsoft.com/en-us/devops/plan/what-is-agile-development>

7. Икемді бағдарламалық жасақтаманы әзірлеу - Manifesto құжатында және оны қолдайтын негізгі 12 айрықша қағидалар мен құндылықтарға негізделген тәжірибелер жиынтығында қолданылатын жалпылама термин болып табылады.

<https://dev.co/project-management/agile>

Негізгі ағылшын тіліндегі дереккөздерде көбінесе бағдарламалық жасақтаманың икемді әзірлемесі (Agile Software Development) деп емес, жай ғана **икемді әзірлеу** (Agile Development) деп көрсетіледі. Бұл сөйлемдерде нақты не әзірленіп жатқаны айтылмаса да, технологиялық контексттерде әдетте бұл бағдарламалық жасақтаманың икемді әзірлемесін білдіреді. Сонымен қатар, кейде икемді әзірлеу терминінің орнына Agile деп те қолданылады.

**Ағылшынша: Beta testing.**

Қазақша: Бета-тестілеу.

Орысша: Бета-тестирование.

Ағылшын тілінен аударылған мағынасы:

Бета-тестілеу - бағдарламаның немесе өнімнің алдын ала нұсқасын (бета-нұсқасын) нарыққа шығармас бұрын, оны әзірлеуші компаниядан тыс адамдарға (тестерлерге) сынақтан өткізу процесстері.

<https://www.merriam-webster.com/dictionary/beta%20test>

Орыс тіліндегі мағынасы:

Бета-тестілеу - өнімнің (көбіне бағдарламаның) соңғы нұсқасын нарыққа шығармас бұрын, ондағы барлық қателерді тауып, түзетуге арналған тексеру процесстері.

<https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/809761>

Қазақ тіліндегі мағынасын таппадым.

**Ескерту:** қазақ тілінде ақпарат тапшылығы үшін мен сөйлемдерді тек ағылшын тілінде жазылған сайттардан алдым және оларды аудардым. Сонымен қатар, бұл сөйлемдер бір ғана сайттан алынғанымен, олар жан-жақты жаңалықтар мақалаларынан жинақталған.

1. Amazon компаниясы ойынды тегін бета-тестілеуге қатысатын жеткілікті адамдарды таба алмады.

<https://www.merriam-webster.com/sentences/beta%20test>

2. iOS 15.1 бета-тестіне қосылып, мәселенің не екенін көргің келе ме?

<https://www.merriam-webster.com/sentences/beta%20test>

3. Екінші бета-тестілеуде ойыншылар бірінші бета-тестілеудегі болған контентті қайта көре алады.

<https://www.merriam-webster.com/sentences/beta%20test>

4. Бета-тестілеуге қатысушылар арасында кейбіреулері боттар арқылы басқарылатын сияқты, ал басқалары адамдар болып көрінеді.

<https://www.merriam-webster.com/sentences/beta%20test>

5. 18 ай бойы қосымшаның кодын жасағаннан кейін, Plunj компаниясы желтоқсан айында бета-тестілеуді бастады.

<https://www.merriam-webster.com/sentences/beta%20test>

6. Zoom компаниясы Cerner-дің Электронды Денсаулық Сақтау (ЭДС) жазбасымен жаңа кіріктірудің бета-тестілеуін бастады.

<https://www.merriam-webster.com/sentences/beta%20test>

7. Биткоин ETF-інің ғажайып табысы - идеяның дұрыстығын дәлелдейтін бета-тестілеу болды.

<https://www.merriam-webster.com/sentences/beta%20test>